

5 Kasım – Dünya Tsunami Farkındalığı Günü

22 Aralık 2015 tarihinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler 70. Genel Kurulunun 203. Maddesi gereği 5 Kasım günü Dünya Tsunami Farkındalığı Günü olarak ilan edilmiştir.

Can ve mal kaybına sebebiyet veren doğa olaylarının arasında en üst sırada yer alan tsunami, nadir meydana gelse de öncesinde yaşanan depremle "doğal afetlerin en ölümcülü" olarak biliniyor. Dünya nüfusunun 2030'a kadar tahmini olarak yüzde 50'sinin sel, fırtına ve tsunamilere maruz kalan kıyı bölgelerinde yaşayacağı tahmin ediliyor. Tsunaminin etkilerini azaltmaya yönelik planlara ve politikalara sahip olmanın, daha fazla direnç oluşturmaya ve risk altındaki nüfusları korumaya yardımcı olacağı düşünülüyor. BM verilerine göre, geçen 100 yılda gerçekleşen 58 tsunami sonucunda afet başına ortalama 4 bin 600 kayıp olmak üzere 260 bine yakın kişi hayatını kaybetti. Bu sayı ve ortalamalar ile tsunamiler, diğer afetleri verdiği zarar bakımından geride bıraktı.

Bir tsunami, "genellikle okyanusun altında veya yakınında meydana gelen depremlerle ilişkili su altı bozukluğunun yarattığı bir dizi muazzam dalga" olarak biliniyor. Volkanik patlamalar, deniz altı toprak kaymaları ve kıyıdaki kaya düşmeleri, tsunami oluşmasına sebebiyet verebiliyor. Tsunami, deniz tabanının dikey hareketi ve bunun sonucunda su kütlelerinin yer değiştirmesiyle ortaya çıkıyor. Su duvarlarını andıran tsunami dalgaları, şiddetli şekilde kıyı şeridini vurabiliyor ve her 5 ila 60 dakikada gelen dalgalarla saatlerce tehlike oluşturabiliyor. Kıyıyı vuran ilk dalga genelde en büyüğü olmuyor. Çoğu zaman en büyük dalga 2, 3, 4. ve hatta sonraki dalgalarda ortaya çıkıyor. Tabandan şiddetlenerek oluşan sonraki dalgaların, kıyıdan taşınan enkazla birleşip defalarca sahil şeridini vurmasıyla ağır hasar ve zayıyat ortaya çıkıyor.

Tsunamiler nadir görülen olaylar olsa da tüm afetler arasında "en ölümcül ve en maliyetlisi" olarak biliniyor. Son 20 yılda tsunamiler, afetlerden kaynaklanan ekonomik kayıpların neredeyse yüzde 10'unu oluşturdu. Özellikle Hint ve Pasifik okyanuslarını çevreleyen ülkelerde ortaya çıkan tsunamiler, kalkınma kazanımlarını geriye götürdü. Japonya'daki 2011 Tohoku Depremi, 235 milyar dolardan fazla zarar oluşturarak "dünya tarihindeki en maliyetli felaket" olarak güncelliğini koruyor. Mart 2011'de Pasifik Okyanusu'nda 29 kilometre derinlikte ve 9 büyüklüğünde meydana gelen depremde, Doğu Japonya kıyılarını 10 metre yüksekliğindeki tsunami vurdu. Saatte 800 kilometre hızla yaklaşan dev dalgalar Tohoku'da 16 binden fazla insanın canına mal olurken, 450 binden fazla kişinin de sığınaklara kaçmasına sebebiyet verdi. Aralık 2004'te Endonezya'da Sumatra kıyılarında 9,1 büyüklüğünde meydana gelen deprem ise uzunluğu 1300 kilometreye ve yüksekliği 50 metreye ulaşan tsunamiye neden oldu ve o dönemdeki en yüksek ölüm sayısı bu tsunamide ortaya çıktı. Endonezya, Sri Lanka, Hindistan ve Tayland'ın en ağır zarara uğradığı afette, toplamda 14 ülkede tahmini 227 bin kişi hayatını kaybetti.